

HEIKKI SILVENNOINEN

Maapallon kestäkyvyn rajat on saavutettu.

Onko aikuiskasvatuksella jotain sanottavaa?

Pohjoismaat ovat monessa suhteessa oma erityinen alueensa. Aikuiskasvatustutkijoiden soisi kiinnostuvan alueen ympäristöasioista ja planeetan tilasta.

KUUDES POHJOISMAINEN aikuiskasvatustutkimuksen konferenssi teemalla *Adult Education and the Planetary Condition* pidettiin 25.–28. maaliskuuta Tampereen yliopistossa. Konferenssi kokosi toista sataa osallistujaa, ja luentoja, esitelmiä tai alustuksia kuultiin kaikkiaan 85.

Pohjoismaiden lisäksi osallistujia oli ainakin Australiasta, Belgiasta, Espanjasta, Etelä-Koreasta, Georgiasta, Hollannista, Isosta-Britanniasta, Italiasta, Itävallasta, Jordaniasta, Kiinasta, Puolasta, Saksasta, Tansaniasta, Turkista ja Venäjältä.

Konferenssin teema oli planeetan tila: onko pohjoismaisella aikuiskasvatuksella mahdollisuuksia ja kykyä tarttua maapallon kantokykyä uhkaaviin ekologisiin ongelmiin? Ympäristökasvatuksen dosentti Lili-Ann Wolff Helsingin yliopistosta käsittelee pääluennossaan *Would you change just because I asked you to?*

syöllistämistä ja voimaannuttamista ympäristötietoisuuden herättäjänä ja kansalaisten aktivoijana. Koulutuksella voi olla iso vaikutus ympäristötietoisuuden lisääjänä ja kestäväen kehityksen edellytysten luojana, mutta tosiasia kuitenkin on, että juuri koulutetun länsimaisen ihmisen kulutuskäyttäytyminen on ekologisesti kestäväntöntä.

KORKEATASOISIA ESITELMIÄ

Professori Anders Breidlid Oslon yliopistosta kyseenalaisti *Adult education, indigenous knowledges and Western epistemology* -luennossaan länsimaisen epistemologian hegemonisen aseman niin tieteessä kuin koulutuksessa. Pohjoisen/läntisen maailman tieteen voittokulku on merkinnyt muiden epistemologioiden, kuten myös kielten ja kulttuurien, syrjäyttämistä ja marginalisointia. Breidlid puolusti käsitystä, jonka

mukaan eteläisen pallonpuoliskon koulutusjärjestelmät ja tutkimus voisivat paremmin palvella kestävää kehitystä ja vastata globaaleihin ekologisiin haasteisiin tukeutumalla myös omista alkuperäiskulttuureista nousevaan ymmärrykseen.

Konferenssissa kuultiin useita esitelmiä, joissa käytettiin OECD:n keräämää aikuisten taitoja mittaavan PIAAC-tutkimuksen aineistoa. Useimmissa tutkimuksissa tehtiin pohjoismaiden välisiä vertailuja, mutta myös Australian ja Etelä-Korean tuloksista saatiin kuulla. Korkeatasoisista esitelmistä jäi erityisesti mieleen australialaisprofessori Stephen Billettin *Towards a comprehensive account of adult learning and development*, jossa hän hahmotti aikuisen oppimisen ja kehittymisen kokonaisuutta siihen vaikuttavine tekijöineen. Kokonaisuuden hahmottamisen ongelmana on edelleen se, että oppimisen tutkiminen on eriytynyt tieteenalojen mukaan. On eittämättä tarpeellista koettaa luoda kokonaiskuva, jossa otetaan huomioon esimerkiksi oppimisen sosiologiset, yksilöhistorialliset, situationaaliset, biologiset ja neurologiset näkökulmat.

POHJOISMAAT OMA ERITYISYYTENSÄ

Pohjoismainen aikuiskasvatuskonferenssi ei ole itsestään selvyys. Koulutustutkimuksen konferensseja järjestetään Euroopassakin useita, ja ne houkuttelevat osallistujia laajalti niin alueellisesti kuin tutkimusaiheiden puolesta.

European Educational Research Association, EERA, järjestää vuosittain Euroopan kasvatustieteilijöiden tärkeimmän konferenssin, joka kokoaa noin 2 500 tutkijaa. *European Society for Research on the Education of Adults*, ESREA, järjestää suuren konferenssin kolmen vuoden välien ja sen lisäksi vuosittain 5-7 eri teema-alueiden tutkimusverkostojen konferenssia (esimerkiksi sukupuoli ja aikuiskasvatus, ikääntyvien oppiminen, elämänhistoria). Samoin *European Association for the Education of Adults*, EAEA, järjestää aikuiskasvatukseen liittyen työpajoja ja konferensseja. Näiden lisäksi esimerkiksi sosiologian ja työelämän tutkimuksen konferenssit kokoavat koulutuksen ja oppimisen tutkijoita.

Tampereen konferenssin loppusessiossa keskusteltiin pohjoismaisen yhteistyön jatkamisesta. Eit-

tämättä konferenssin pienimuotoisuudella on etunsa, mutta samalla se tietenkin vaikeuttaa vahvan teemaattisen kokonaisuuden rakentamista.

Pohjoismaat ovat toki oma mielenkiintoinen alueensa hyvinvointivaltion ja sen palvelujärjestelmien tutkimuksen kannalta. Aikuiskoulutusjärjestelmien ja julkisen vallan suhde sekä korkeat osallistumisasteet ovat kansainvälisessä vertailussa kiinnostava ilmiö, kuten myös koulutuksen ja yhteiskunnallisen tasarvon yhteys. Pohjoismaisen hyvinvointivaltion ja aikuiskoulutuksen käsitteellistäminen ja teoretisointi taisi jäädä tämänvuotisessa konferenssissa vähiin, mikä sai Pohjoismaiden ulkopuolelta tulleet osallistajat kiinnittämään asiaan huomiota.

Ja totta onkin, että niin kotimaisissa kuin pohjoismaisissa yhteyksissä tutkimuskohteen kontekstuaalisointi voi jäädä jonkinlaisena itsestäänselvytyenä turhan vähälle huomiolle. Globaalissa kontekstissa Pohjoismaat ovat monessa suhteessa oma erityinen alueensa.

MISSÄ AIKUISKASVATUKSEN YHTEYS YMPÄRISTÖÖN?

Konferenssin teema koettiin erittäin tärkeäksi, mutta varsin paljon herätti ihmetystä se, että niin harva konferenssiesitelmä käsitteli aikuiskasvatuksen ja maapallon tilan yhteyttä. Kuvastaako teemaan liittyvien esitelmien vähäisyys myös tutkimuksen nykytilaa pohjoismaissa? Eivätkö tutkijat ole kiinnostuneita ympäristöasioista ja maapallon tilasta? Vai onko niin, etteivät tutkijat koe aikuiskasvatuksella ja aikuiskoulutuksella olevan mitään yhteyttä ympäristöasioihin? Onko aikuiskoulutus niin vahvasti valjastettu työntekeä tehostavien taitojen kehittämiseen, että ”maailmaparantamiseen” ei ole aikaa edes katastrofin partaalla? Aikuiskasvatustutkijat ja aikuiskouluttajat järjestelivät tuoleja Titanicin kannella.

Vai onko niin, että aikuiskasvatustieteilijät eivät yksinkertaisesti saa mistään rahoitusta aihepiiriin liittyvään tutkimukseen?

Yliopistoissa on entistä vaikeampi tehdä ”vapaa-tutkimusta omasta päästä”, kun toimenhaltijoiden aika on tarkoin mitoitettu rahoituspisteiden keruuseen ja ulkopuolisella rahoituksella tutkivien on suoriuduttava hankkeittensa kireistä dead lineis-

taan. Anja Heikkinen, Jenni Pätäri ja Sini Teräsahde puhuivat omassa esitelmässään yliopistotutkijoiden, aikuiskasvattajien ja poliittisten päättäjien yhteisestä vastuusta tarttua kriittisesti maapalloa uhkaavaan elämäntapaan.

Seuraavan kerran aikuiskasvatustutkimuksen pohjoismaisissa merkeissä kokoonnutaan keväällä 2017 Ruotsissa.

Heikki Silvennoinen
kasvatustieteen professori
Turun yliopisto